



Kære medlemmer af Folketingets miljø- og fødevarerudvalg,

FRDK: Efterafgrøder er gode, men plus 15 procent i 2020 ødelægger mere end det gavner

Vi har i årevis argumenteret for, at danske landmænd med fordel kan gøre mere ud af deres efterafgrøder og påpeget, at der er brug for langt større frihed til at sammensætte gode, effektive blandinger med indhold af bælgplanter uden at blive hørt, og det fremmer ikke forståelsen for efterafgrøderne.

Det er selvfølgelig forkert at kalde efterafgrøder for ”chikaneafgrøder”, for de rummer mange fordele. Så de burde i stedet hedde ”fordelsafgrøder”.

Den holdning har Foreningen for Reduceret jordbearbejdning i Danmark (FRDK) haft i mange år på basis af forsøg og projekter.

Men et spring fra 15 til 30 procent af arealet med målrettede efterafgrøder i et hug får utilsigtede konsekvenser.

Det bliver nemlig nemt et farvel til de frivillige, gode efterafgrøder, som der ikke bliver plads til på grund af det nye krav. I dag har en del af vores medlemmer allerede 40-50 procent efterafgrøder - hvor de opfylder lovkravene og supplerer med effektive, frivillige efterafgrøder med bælgplanter, der giver kvælstof, har klimaeffekt og dermed bidrager til at øge jordens indhold af humus.

Ødelægger gode markplaner

Et så massivt krav om efterafgrøder får stor betydning for de hovedafgrøder, landmændene kan dyrke.

For rigtig mange landmænd er det umuligt at have så mange efterafgrøder uden at ødelægge et godt sædskifte, som også lever op til kravene om at modvirke udvaskning af.

Vi frygter derfor, at mange landmænd ender med at skulle reducere deres kvælstofkvote i stedet for.

Det er slet ikke hensigtsmæssigt, hvis afgrøderne skal hive mest muligt CO₂ ud af luften for at lagre den som livgivende humus i jorden.

Kvælstof er nemlig helt nødvendig for at få en stor avl, som også har stor positiv klimaeffekt.

Sikker etablering er en stor udfordring

Fagligt er det heller ikke nemt at håndtere efterafgrøderne, fordi det er svært under alle forhold at opnå gode, kraftige efterafgrøder.

For eksempel har det i 2019 været en særdeles stor udfordring at opnå en god etablering, fordi høsten faldt sent, og mængden af nedbør efter høst var rekord høj.

Vi har også oplevet store problemer med tidlig etablering før høst, fordi agersneglene har ædt efterafgrøderne.

Ud fra praktiske og forsøgs-mæssige erfaringer skal efterafgrøderne nemlig helst være sået senest en af de første dage i august. Ellers opnår vi ikke så kraftige efterafgrøder, som vi ønsker at få.

Kraftige efterafgrøder skal tælle mere

Incitamentet til at opnå gode, velfungerende og kraftige efterafgrøder vil blive betydeligt større, såfremt de tæller mere end små, ikke så kraftige efterafgrøder.

Først og fremmest bør det være således, at meget tidligt såede efterafgrøder tæller med en større faktor end senere såede efterafgrøder.

Mange forsøg viser nemlig, at efterafgrøder sået i begyndelsen af august kan optage over 100 kg kvælstof pr. hektar.

Med så kraftig effekt bør sådanne efterafgrøder eksempelvis tælle en faktor 2, mens senere efterafgrøder tæller med en faktor 1.

Det vil give mange landmænd meget større incitament til at finde frem til metoder til tidlig etablering, der virker hos dem.

Mangel på kvælstof kan være en barriere

En anden årsag - udover sen såning - til ringe udvikling af efterafgrøderne er hos en del landmænd mangel på mineraliseret kvælstof i jorden.

Hvis der ikke er næring nok til planterne, kan de selvfølgelig ikke vokse sig store.

Så fjerner de ikke ret meget CO₂ og har dermed kun begrænset klimaeffekt.

Ring udviklede efterafgrøder giver heller ikke ret meget biomasse, der kan udkonkurrere ukrudt og efterfølgende være føde for regnorme med mange flere jordbundsorganismer.

Den bedste løsning er at tillade brug af bælgplanter, der selv henter kvælstof ud af luften.

Så vil vi få kraftigere efterafgrøder, hvor jorden ikke indeholder ret meget plantetilgængeligt kvælstof.

En sådan brug af bælgplanter giver ikke udvaskning af kvælstof, når der samtidig er andre arter med, som opfanger det dannede kvælstof. Det viser forsøg, og er også dokumenteret af Aarhus Universitet.

Desuden giver kraftige efterafgrøder opbygning af humus i jorden, hvilket både øger jordens frugtbarhed og har en meget positiv klimaeffekt.

En anden, men ikke helt så hensigtsmæssig løsning, er at tildele gødningsnormer til efterafgrøderne.

Behov for langt flere arter i blandinger

Som det er nu, er det kun tilladt at bruge få arter af planter i de pligtige og de målrettede efterafgrøder.

Det er meget problematisk, især fordi der dyrkes alt for mange korsblomstrede arter som olieræddike med flere. Det giver store sygdoms- og skadedyrsproblemer, som accelereres med det øgede krav.

Det er helt håbløst, at vi i Danmark i modsætning til stort set alle øvrige EU-lande har en politisk og ikke faglig begrundet begrænsning i sammensætningen af vores efterafgrøder. FRDK ønsker, at det skal være tilladt at bruge alle arter af planter, der egner sig til efterafgrøder - både til de pligtige og de målrettede.

Lige nu er det kun til de frivillige efterafgrøder, vi kan frit vælge arter. Det har vi til gengæld ofte gode erfaringer med.

Hvis der bliver åbnet op for at bruge mange flere arter - herunder ikke mindst bælgplanter - vil efterafgrøderne være langt mere attraktive. Både for miljøet og for landmændene.

Tillad direkte såning efter 20. oktober

En anden og uhensigtsmæssig regel er, at efterafgrøder gerne må harves eller på anden vis fjernes efter 20. oktober.

Men man må ikke så vintersæd direkte i den efter denne dato.

En sådan regel er komplet uforståelig. For det er fagligt set langt bedre, at der ikke er sort jord, men en afgrøde gennem vinteren. Så også her er der et konkret forslag til forbedring.

Beløn overvintrende efterafgrøder

En anden og miljømæssig fordelagtig fremgangsmåde kan være at belønne landmænd, der lader efterafgrøderne stå hele vinteren frem til etablering af næste hovedafgrøde.

Det giver ligeledes betydelig mindre risiko for tab af nitrat-kvælstof, hvis efterafgrøden ikke nedmuldes straks efter 20. oktober, men får lov at overvintre.

Ved at lade en overvintrende efterafgrøde tælle med en højere faktor arealmæssigt - eksempelvis med en faktor 1,5 i forhold til almindelig håndtering, vil der også blive øget fleksibilitet i markplanerne uden at give køb på de ønskede miljøeffekter.

Hvis der ydermere iblandes en overvintrende afgrøde (som rug eller græs), kan arealfaktoren øges til 2,0 med den ønskede effekt.

Med sådanne overvintrende efterafgrøder vil der i tilgift være forbedrede betingelser for vildtet og insekterne i agerlandet.

Endvidere vil det være endnu mere hensigtsmæssigt at tænke i at lade efterafgrøderne stå hele vinteren, når vi forventer mildere og vådere vintre.

FRDK opfordrer til en genovervejelse

Selvfølgelig er det ikke nemt at åbne en Finanslov, der er enighed om mellem en stribe partier.

Men vi har ikke at gøre med en naturlov. Når hele landbruget tilligemed, uanset holdning til planteavlen, mener, der er begået en fejltagelse, opfordrer vi jer til en genovervejelse.

Vi er meget konstruktive og har som fremhævet mange forslag til betydelige forbedringer af reglerne, som vil give langt større effekt, end vi får med de nugældende regler.

Faktaboks

Det kan en god efterafgrøde

Godt etablerede efterafgrøder med mange arter, som også inkluderer bælgplanter, kan blandt andet:

- forhindre udvaskning af mineraliseret kvælstof
- hente store mængder CO₂ ud af luften, som omdannes til humus i jorden
- give betydelig øget biodiversitet
- udkonkurrere ukrudt
- forbedre jordens frugtbarhed

Venlig hilsen på vegne af bestyrelsen for FRDK

Søren Ilsøe
Næstformand for FRDK
Mail: si@frdk.dk
Mobil: 20 96 03 95

Foreningen for Reduceret jordbearbejdning i Danmark (FRDK) har knap 600 medlemmer, hvoraf langt de fleste er landmænd. Stadig flere landmænd i Danmark og internationalt går over til pløjefri dyrkning.

Conservation Agriculture er en internationalt anerkendt betegnelse med en entydig definition - og et dyrkningssystem, som verden over vinder stadig mere frem på grund af sine fordele for både landmænd og miljø. De tre grundprincipper er: Minimal forstyrrelse af jorden ved direkte såning, aldrig samme afgrøde to år i træk (undtagen ved flerårige afgrøder) og jorden altid dækket af planter og/eller planterester.